

Atik Ali Paşa: (Doğumu: Saraybosna/Drosgometva ? - Ölümü: Amasya, 1511)

Aslen Saraybosna'nın Drosgometva köyündendir. Küçük yaşta devşirme olarak alınmış ve Enderun'da yetişmiştir. Fatih devrinde saray ağalığı yapmıştır. Sultan II. Bayezid zamanında sadrazamlık yapmış Osmanlı vezirlerindedir.

Sultan II. Bayezid tahta çıktığı zaman Cem Sultan ayaklanmasında II. Bayezid'in has adamı olarak 1482'de Karaman beylerbeyi yapıldı. Bu görevde iken Cem Sultan ve Karamanoğlu Kasım Bey'in Konya kuşatmasında şehri başarı ile savundu. Sonra Semendire valisi ve Rumeli beylerbeyi oldu. Bu görevde iken Boğdan Prensi "Stefan Çel Mare (III. Stefan)" isyan etmiş ve Akkerman Kalesi'ni kuşatıp alma girişiminde idi. Atik Ali Paşa onun üzerine yürüyüp kaleyi kuşatmadan kurtardı ve Prens'in Lehistan'a kaçmasına neden oldu. Bu seferinden başarı ile dönünce 1486'da vezir oldu.

Bundan sonra Atik Ali Paşa, 1485–1491 döneminde yapılan Osmanlı-Memluk Savaşı'na katıldı ve bu savaşın son safhasında Osmanlı ordusu komutanı oldu. Bu savaş içinde katıldığı ilk sefer serdar sadrazam Davut Paşa'nın maiyetinde 1487'de olmuştu. 1488 yılında devam eden savaşta Osmanlı Ordusu vezir Atik Ali Paşa komutanlığı altında Çukurova'ya hücumla geçip burayı, özellikle Adana, Tarsus, Anazarva, Sis kalelerini ele geçirdi. Memluklular Sultanı Kayıtbay, emir Özbek Bey komutasında bir sefer ordusunu Çukurova'ya gönderdi. Bu ordu ile Osmanlı Ordusu 16 Ağustos 1488 tarihinde Ağa çayırı Muharebesi'ne giriştiler. Atik Ali Paşa komutası altında bulunan Osmanlı ordusu bu muharebede yenildi. Memluklu ordu komutanı Emir Özbek Bey Çukurova'yı Osmanlılardan temizlemeye başladı. Bu arada Osmanlıların elinde bulunan Adana kalesi 3 ay süren bir kuşatma sonucunda kaybedildi. Bu savaşa katılan paşalar vezirlikten azledildiler.

Sonra Venediklilerle yapılan savaşlara iştirak etti. 1500'de Mora yarımadası ile Navarin, Zantio, Modon ve Koron kaleleri ile Kefalonya ve Ayamavri adalarını aldı. Bunun üzerine ikinci vezir oldu. 1501'de Venedikliler bir baskınla Navarin'i tekrar ele geçirdikleri için bu kale üzerine tekrar gidip Kemal Reis'in denizden desteği ile geri aldı. Mora valiliğine tayin edildi.

1501'de Mesih Paşa'nın ölümü ile ilk kez sadrazam yapıldı. İki yıl sonra azledilerek yerine Hersekli Ahmed Paşa getirildi. 1506'da ikinci defa sadrazamlığa getirildi ve ölünceye kadar bu görevde kaldı.

Nisan 1511'de başlayan Şahkulu İsyanı'nı bastırmakla görevlendirildi. Sivas civarında Çubukova ya da Gökçay mevkiinde yapılan Gökçay Muharebesi'nde Sadrazam Atik Ali Paşa komutasındaki Osmanlı ordusu Şahkulu güçlerini yendi ve isyanın bastırılmasını sağladı. Sadrazam Atik Ali Paşa bu muharebede ağır yara almıştı. Sadrazam tedavi için Amasya'ya getirildi fakat tedavisi yararlı olmadı. Kısa bir zaman sonra vefat etti. Naaşı Amasya'da bulunan Kurtboğan Türbesi yanındaki Vezir-i Âzam Atik Ali Paşa Türbesi'ne defnedildi.

Sadrazamlığı sırasında II. Bayezid'in şehzadeleri arasındaki taht kavgalarını bastırdı. Şehit düşünceye kadar sadaretle kalarak, devletin işlerini başarıyla yürütmüştür. Halkın güvenini kazanmış, cesur ve bilgili bir devlet adamıydı.

Atikali Paşa değerli bir devlet adamı ve iyi bir kumandan olmanın yanında memleketin imarına da önemli hizmetleri geçmiş bir kimsedir. Hayır işlerinin başında İstanbul'da Çemberlitaş karşısındaki Atik Ali Paşa Camii ve Medresesi, imaret, mektep, kütüphane ve diğer müştemilattan oluşan külliye gelir. Bu külliyedeki kütüphane fetihten sonra İstanbul'un en önemli kültür müesseselerinden biri olmuştur. Zincirlikuyu Camii ve Hamamı'nı yaptırdı. Karagömrük'teki Atikali Paşa Camii'de onun hayratındandır. Atikali Paşa ilim ve sanata da önem vermiş, sanat erbabını himaye etmiştir.

Kâtibi olan Piriştineli Mesîhi'nin onun ölümü üzerine mersiyesi meşhurdur.